

ZORGGROEP ALMERE LEVERT OOK EEN BIJDRAGE AAN HET MILIEU

“Blijven stimuleren om overgebleven geneesmiddelen in te leveren”

Door Winifred Häzelhoff Roelfzema

De afvalwaterzuiveringsinstallatie kan niet alle medicijnen uit het afvalwater filteren.

De openbare apotheken van Zorggroep Almere werken aan vergroening. Geneesmiddelen worden zoveel mogelijk per fiets bezorgd en de inzameling van overgebleven medicijnen wordt actief gestimuleerd. Projectmanager Sita Kalløe: “Toen ik hoorde wat medicijnresten betekenen voor het onderwaterleven – bijvoorbeeld dat vissen zich niet meer normaal kunnen voortplanten door geslachtsverandering – deed me dat echt heel veel.” Een pakket van maatregelen en een bewustwordingscampagne hebben ervoor gezorgd dat nu een groter deel van de medicijnen wordt ingezameld.

Sinds de Zorggroep Almere meer aandacht heeft voor de inzameling van medicijnen, worden er veel meer geneesmiddelen ingezameld en op de juiste manier vernietigd.

“We wisten niet goed wat mensen met hun medicijnen deden”, vertelt farmaceutisch manager Sita Kalløe, verantwoordelijk voor de verwerking van het geneesmiddelfal van de zeventien gezondheidscentra en negen zorgcentra van Zorggroep Almere. “Brachten ze overgebleven medicijnen naar de apotheek? Deden ze die bij het klein chemisch afval? Of gingen ze in de prullenbak en door het riool? Veel mensen spoelden de rest van bijvoorbeeld een antibiotica-drankje door de gootsteen en medicijnen die over de datum waren belandden bij het huisvuil.” Sinds mensen via campagnes en andere maatregelen worden gestimuleerd om overgebleven medicijnen in te leveren bij de apotheek, worden er vijf keer zoveel medicijnen teruggebracht als daarvoor (op gewichtsbasis).

SCHADE AAN ONDERWATER-LEVEN

Eind 2016 zorgde een bijeenkomst georganiseerd door het waterschap Zuiderzeeland ervoor dat er bij de apotheken en de gemeente Almere meer bewustzijn kwam voor het probleem van medicijnen in het milieu. De deelnemers - werkzaam bij Zorggroep Almere, gemeente Almere en het Flevoziekenhuis - hoorden daar dat veel medicijnen niet uit het afvalwater gefilterd kunnen worden en terecht komen in het oppervlaktewater (sloten, meren enz.). Er werd verteld wat geneesmiddelen doen met het onderwaterleven: dat vissen zich door hormonen in het water minder goed voortplanten (mannetjesvissen veranderen in vrouwtjes!), dat diclofenac bij vissen weefsel schade kan veroorzaken, dat het gedrag van vissen en kreeftjes kan veranderen door antidepressiva (ze worden zo gekalmeerd dat ze onder andere bij gevaar niet meer wegvluchten), dat bepaalde antibiotica effecten hebben op algen. “Dat deed me echt wat”, verzucht Sita. Ze hield zich al bezig met de medicijninzameling, maar door deze bijeenkomst kon ze meer voor elkaar krijgen.

SAMENWERKING

Vóór die tijd leverden patiënten overgebleven geneesmiddelen weleens in aan de balie. De geneesmiddelresten werden door apotheekmedewerkers gescheiden en alles wat vernietigd moest worden, werd opgehaald door een afvalverwerkingsbedrijf. De apotheken betaalden voor deze dienst. Bewustgemaakt door de informatie van het waterschap, ging de gemeente Almere zich eind 2016 meer inzetten voor het goed verwerken van geneesmiddelenafval. De gemeente en Zorggroep Almere kwamen overeen dat de gemeente geneesmiddelfal kosteloos zou gaan verwerken en dat Zorggroep Almere het vervoer naar het afvalcentrum (‘recyclingperron’) zou regelen. Het afvalverwerkingsbedrijf kon er dan tussenuit.

STIMULEER INLEVEREN MEDICIJNEN

Ook werd er een campagne gestart om te stimuleren dat mensen hun geneesmiddelafval naar de apotheken zouden brengen. Daarvoor werd een werkgroep gevormd met daarin communicatiemedewerkers van de gemeente Almere, van het waterschap Zuiderzeeland, van Zorggroep Almere en Sita zelf. "We zetten ons in om ervoor te zorgen dat mensen zich beter bewust worden van milieueffecten van geneesmiddelen. En niet alleen de mensen thuis; ook de voorschrijvers! Als zij een restje overhouden in een ampul of spuit, moet dat niet door de gootsteen, maar naar de inzameling." Ook bij het voorschrijven kunnen artsen rekening houden met het milieu. "Bijvoorbeeld door geen diclofenac voor te schrijven als een andere pijnstillertje kan volstaan. Want diclofenac kan niet uit het afvalwater worden gefilterd en heeft ernstige gevolgen voor het onderwaterleven."

Er staan oproepen om medicijnen in te leveren op de websites van Zorggroep Almere, er zijn posters gemaakt en de gemeente Almere geeft persberichten uit over dit onderwerp, die worden opgepikt door lokale media zoals Omroep Flevoland. "Bij die bewustmaking hoort dat je vertelt wat geneesmiddelen doen met het milieu", vertelt Sita. "Daar zijn we op gefocust. Daarom zitten er ook mensen van het waterschap in de werkgroep."

"We moeten de boodschap wel regelmatig herhalen. Zo worden mensen er telkens aan herinnerd om medicijnen bij de apotheek in te leveren. Anders verwatert het", legt Sita uit. Daarom komt er dit jaar een nieuwe campagne, met nieuwe posters.

MAKKELIJKER INLEVEREN

Door de campagne werd er in 2017 vijf keer zoveel medicijnafval ingezameld als het jaar daarvoor en de jaren daarna ging de hoeveelheid nog verder omhoog. Maar in het begin van de coronatijd (maart-mei 2020)

Sita bij de retourbox.

kwam er een dip. Er kwamen minder mensen naar de apotheek. Sita verklaart: "We wilden zo weinig mogelijk 'verkeer' aan de balie. We lieten meer bezorgen om de contactmomenten en drukte in de apotheek te verminderen."

Om ervoor te zorgen dat patiënten niet meer met hun medicijnafval langs de balie hoefden, werden er voor de veertien openbare apotheken retourboxen aangeschaft, waar mensen zelf de medicijnen in kunnen doen. Dat geeft minder contacten, minder risico's, mensen hoeven niet op hun beurt te wachten. Mensen doen hun overgebleven geneesmiddelen zelf in de retourbox.

Er wordt gevraagd om voor het inleveren de etiketten van het doosje te halen of de medicijnen uit de doosjes te halen, zodat er geen persoonsgegevens in de box terecht komen. "Toch doen veel mensen dat niet, maar dat is hun eigen verantwoordelijkheid", aldus Sita. Bij de retourbox zijn papieren zakjes te vinden, die mensen kunnen meenemen om thuis hun overgebleven medicijnen in te verzamelen. "Papieren zakjes, geen plastic: nog een stapje voor het milieu."

De apothekersassistenten worden gestimuleerd om er in het uitgiftegesprek op te

wijzen dat overgebleven medicijnen bij de apotheek - in de retourbox - ingeleverd moeten worden. Naaldencontainers moeten wel aan de balie worden ingeleverd vanwege het risico op contaminatie.

Verder zijn de bezorgers geïnstrueerd om bij het bezorgen medicijnresten en naaldencontainers aan te nemen voor retour. Zo kunnen ook degenen die niet naar de apotheek (kunnen) komen hun medicijnresten op de juiste wijze laten vernietigen.

Na het plaatsen van de retourboxen en de communicatie hierover was de inzameling in juni 2020 weer op het peil van voor corona. Inmiddels worden ook geneesmiddelresten opgehaald bij de huisartsen en bij enkele dierenklinieken in Almere. Alleen de poliklinische apotheek De Brug (ook van Zorggroep Almere) maakt gebruik van de afvalstroom van het Flevoziekenhuis.

Zelf heeft Sita ook haar gedrag veranderd naar aanleiding van de informatie die ze kreeg. "Ik gebruikte een pijnstillertje in een gel voor artrose op mijn handen. Maar toen ik hoorde dat een groot deel van die gel van je huid wordt afgewassen, en hoe schadelijk dat is, ben ik ermee gestopt. Ik masseer en train mijn handen nu vaker. Tot nu toe helpt dat voldoende, zodat de gel niet nodig is." <

Met deze poster worden mensen gestimuleerd hun medicijnen in te leveren.